

Uit het Engels vertaald.

Oorspronkelijke titel: *Christ on the Jewish Road*.

Van dezelfde schrijver verscheen ook:

„De Ondergrondse Kerk, gemarteld om Christus' wil”.

Copyright B.V. Uitgeverij „De Banier”, Utrecht.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeefster.

RICHARD WURMBRAND

Joden Onderweg

1978

DE ONDERGRONDSE KERK – ZEIST

INLEIDING

Als ik terug zie op mijn leven, verbaast het mij zelf dat ik zoveel heb doorgemaakt.

Voor een christen is het leven geen aanhoudende terugblik; geen tijd met het schrijven over dingen die in het verleden zijn gebeurd. In plaats daarvan schrijft hij in de harten der mensen de inleiding op een schitterende, eeuwige toekomst – en hij doet dat met de pen van de Heilige Geest. Mémoires worden gewoonlijk geschreven door mensen die geen rijk, bevredigend, heden meer hebben. Maar ik heb een andere reden voor het optekenen van mijn mémoires.

Een kwart eeuw geleden begon ik onder buitengewoon moeilijke omstandigheden – fascistische terreur, oorlog, en later het communistische bewind in Roemenië – met het verkondigen van de christelijke boodschap aan joden. Ik heb in de hitte van de strijd gestaan op een uiterst belangrijk gedeelte van het slagveld, n.l. daar waar de eeuwige oorlog tussen het licht en de duisternis wordt gevoerd.

„Gij hebt ons uitverkoren uit het midden van de volkeren”, verklaren de joden dagelijks in hun synagoges. „Want de zaligheid is uit de joden”, zegt Jezus (Joh. 4 : 22). „Die smerige joden zijn de oorzaak van al onze moeilijkheden”, zeggen de antisemieten. De „internationale jood” is in de literatuur veelvuldig beschreven.

Sommige mensen vinden in het christendom het ware geluk; anderen haten het en zouden het graag vernietigd zien. Een jood, Jezus, is de oorzaak van hun geluk of woede.

Sommige mensen varen wel bij het kapitalisme; anderen zijn van mening dat zij door het kapitalistische stelsel worden uitgebuit. Niemand zal ontkennen dat de joden al heel vroeg tot het opkomen van dit stelsel hebben bijgedragen en dat zij nog steeds een belangrijke rol spelen in het financieel-economische leven; een rol die in geen verhouding staat tot hun aantal.

Of u dit stelsel nu aantrekkelijk of verwerpelijk vindt – uw houding zal in hoge mate worden bepaald door joden die u waarschijnlijk nooit hebt gezien (de mensen die in de kapitalis-

tische wereld de lakens uitdelen blijven bijna altijd anoniem). Het communisme moge voor u een bron van vreugde of van ellende zijn – het is het geestesprodukt van de jood Marx en een groot aantal andere joden. Zonder hen zou de revolutie in het oosten niet mogelijk zijn geweest. Het lot van de Vietnamese boer, die nog nooit van zijn leven een jood heeft gezien, zal in laatste instantie afhangen van de vraag of hij het boek over de jood Marx gelezen heeft. Of nu de christelijke beschaving dan wel de marxistische wereld de overwinning behaalt – beide zijn nauw verbonden aan de joodse naam.

Sommige mensen stellen hun vertrouwen op de moderne wetenschap zoals bijvoorbeeld de kernfysica, als een wetenschap die tot een volmaakte samenleving zou kunnen leiden. Anderen wachten met angst en beven de allesvernietigende atoomoorlog af, die naar hun mening het uiteindelijke resultaat van deze wetenschap zal zijn. Zowel in het westen als in het oosten is de atoomwetenschap grotendeels in handen van joden. De jood Einstein gaf de Verenigde Staten een voorsprong op het gebied van kernwapens. De jood Teller is de geestelijke vader van de kernbom. De Rosenbergs, beiden joden, gaven atoomgeheimen aan de Russen door.

In wetenschappelijke boeken wordt het heelal in één adem met een jood genoemd: wij spreken van Einsteins heelal, alsof wij als gasten van een jood in het heelal zouden leven.

En dit is ook werkelijk het geval. Wij zijn de gasten van een jood, met dien verstande dat zijn naam niet Einstein, maar Jezus Christus luidt. Hij is een menselijk wezen en een jood, maar ook God – een wonderbaarlijk God, over wie wij in Paulus' Brief aan de Romeinen lezen: „en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in der eeuwigheid” (Rom. 9 : 5). Een volk waaruit Gods Zoon voortkwam!

Mijn taak bestond niet in gewoon zendingswerk; ik werkte onder het volk dat in het heilige boek der christenen „het uitverkoren volk” wordt genoemd – een volk waaruit Gods Zoon is voortgekomen, maar dat niettemin deze God niet kent. Meer dan welk ander volk ook heeft dit volk, dat door miljoenen mensen of geprezen of vervloekt wordt – als de bron van hun geluk of ellende – het lot van de gehele wereld bepaald, en dat zal ook in de toekomst het geval zijn.

Het joodse volk heeft de wereld de bijbel gegeven, bestaande uit het Oude en het Nieuwe Testament, een door joden ge-

schreven boek dat tegelijkertijd Gods Woord is – het enige boek dat de geestelijke nood der wereld kan lenigen. En de bijbel zal deze nood lenigen wanneer hij eenmaal weer in handen is van degenen die hem schreven, en allen zich zullen verzamelen rondom de hoofdpersoon van dit boek, Jezus, de Messias der joden en Heiland der volkeren.

De overgrote meerderheid der mensheid leeft in zonde en bezit geen kennis van de waarheid. Moord, uitbuiting, onderdrukking, ontucht, roof, afgunst, losbandigheid en laster zijn alom voorkomende verschijnselen. De mensheid gaat met rasse schreden de ondergang tegemoet, tenzij zij zich bekeert en aldus ontwaakt uit de geestelijke dood waarin zij zich nu bevindt. Maar de Schriften zeggen ons dat de bekering van Israël zal zijn als het leven uit de doden (Rom. 11 : 15).

Jezus en de joden zijn onverbreekelijk met elkaar verbonden. „Waar is de geboren Koning der joden” vroegen de wijzen uit het oosten (Matth. 2 : 2). „Deze is Jezus, de Koning der joden”, luidde het opschrift op het Kruis (Matth. 27 : 37).

De profetieën uit het Oude Testament bevatten dezelfde boodschap. Mozes sprak tot de joden: „Een Profeet uit het midden van u, uit uwe broeders, als mij, zal u de Heere, uw God, verwekken” (Deut. 18 : 15). Jesaja, die Jezus' geboorte reeds acht-honderd jaar tevoren had voorzien, verklaarde: „Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven” (Jes. 9 : 5). Jeremia verklaarde, toen hij het nieuwe verbond aankondigde dat Jezus tot stand bracht door aan het kruis Zijn bloed te vergieten: „Zie, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis Israëls en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken” (Jer. 31 : 31).

Jezus Zelf zegt: „Ik ben niet gezonden dan tot de verlorenen schapen van het huis Israëls” (Matth. 15 : 24). Hij verklaart eveneens dat Hij de Redder der wereld is, maar deze en andere uitspraken maken Zijn speciale relatie met het joodse volk duidelijk.

Het doel van heel mijn zendingswerk, waarvan ik in dit boek een overzicht geef, was Israël bewust te maken van deze relatie, die nooit verbroken kan worden, hoezeer wij haar ook tegenstaan.

De jood is niet meer de jood van twee duizend jaar geleden, zelfs niet de jood van de ghetto's van het Europa uit de Middeleeuwen. Wij hebben vooruitgang geboekt op het gebied van de wetenschap, de kunst, de literatuur en het maatschappelijk

leven. Alleen op het gebied van de godsdienst is er bij ons sprake van stagnatie.

De joden mogen destijds misschien redelijke argumenten hebben gehad om een timmerman die verklaarde, dat Hij de Verlosser der wereld was af te wijzen, maar wij bevinden ons in een veel betere positie dan zij om te kunnen beseffen wie Jezus is. Wanneer Hij een gewoon kind was geweest, buitenechtelijk geboren, een geestdriftig dilettant – zoals door sommigen wordt aangenomen – zou Hij niet de overwinnaar geweest zijn die Hij metterdaad was.

Briljante intellectuelen hebben Hem hulde gebracht.

De jood Spinoza verklaarde: „Jezus is het hoogste symbool van joodse wijsheid”.

Rousseau schreef: „Als de dood van Socrates de dood van een wijze was, dan was de dood van Jezus de dood van een God”. Strauss, die verscheidene werken schreef om te bewijzen dat Jezus niet God is, verklaarde niettemin dat Hij het hoogste doel is waarnaar wij in onze gedachten kunnen streven.

Ernest Rénan, die bij vele mensen twijfels omtrent de godheid van Jezus opriep, schreef dat Zijn schoonheid eeuwig is en dat er nooit een einde aan Zijn Koninkrijk zal komen.

Sommigen hebben er moeite mee om te geloven wat Zijn discipelen van Hem zeiden. Laten wij dan in ieder geval Zijn vijanden geloven, zoals de Farizeeën, die verklaarden:

„Meester, wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en naar niemand vraagt; want Gij ziet de persoon des mensen niet aan, maar Gij leert de weg Gods in der waarheid” (Marc. 12 : 14). Judas beled: „Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed!” (Matth. 27 : 4). Pilatus zei: „Wat heeft Hij dan kwaads gedaan?” (Matth. 27 : 23). De hoofdman die met de kruisiging belast was, verklaarde: „Waarlijk, Deze was Gods Zoon” (Matth. 27 : 54).

Het geloof in Jezus schenkt de gelovige vertrouwen. Het ware geloof in Jezus verandert opstandigen in mensen wier harten brandende zijn van liefde. Het echte geloof in Jezus slecht de barrières tussen rassen en volkeren.

Het voorhof der heidenen in de tempel van Jeruzalem was van het heiligdom gescheiden door een omheining, waarop in drie talen geschreven stond: „Niet-joden die verder gaan zullen gestraft worden met de dood”. De christelijke godsdienst slecht de barricades tussen de volkeren en maakt Gods huis tot een plaats waar alle volkeren in gebed samenkomen.

Iemand zou echter het volgende bezwaar naar voren kunnen brengen: Als het geloof in Jezus ons tot liefde vernieuwt, hoe moeten wij dan de heftige conflicten in een christelijke gemeente en de onenigheid tussen de verschillende confessies verklaren? En als het christendom verbroedering tussen de volkeren tot stand brengt, waaraan zijn dan al die moorddadige oorlogen tussen christelijke landen te wijten? Worden de bewerkingen van het christendom niet door de naakte feiten gelogenstraf?

Het antwoord hierop luidt dat wij voor wat de christelijke kerk betreft nog in prehistorische tijden leven. De verschillende kerken zijn nog maar het raamwerk van het trotse en prachtige gebouw dat eens zal verrijzen.

De taak waartoe de tot Jezus bekeerde joden zijn geroepen, is de wereld leven te geven uit de geestelijke dood. De Schriften verklaren dat de zaligheid de heidenen is geworden, om hen tot jaloesheid te verwekken (Rom. 11 : 11). De joden hebben tot taak – en God heeft hen daarvoor speciaal toegerust – de Christelijke Kerk een diepere geestelijke inhoud te geven. We moeten de Kerk niet beoordelen naar wat ze nu is, maar wat ze zal zijn wanneer de joden eenmaal christenen geworden zullen zijn. Dan zal ze in schoonheid, eensgezindheid en liefde niet te evenaren zijn.

God heeft mij geroepen om joden tot Christus te brengen. Wanneer Hij iemand roept, geeft Hij hem ook de bekwaamheden en de toerusting die hem in staat stellen aan Zijn roeping gehoor te geven.

Ieder menselijk wezen bezit geestelijke krachten waarvan hij zelf onkundig is. Als hij zich in liefde aan Jezus toewijdt, ontdekt hij pas welke krachten er in hem schuilen. Toen ik mijn leven als christen begon had ik er nog geen idee van voor hoeveel arbeid ik zou worden gebruikt.

Dit waren niet mijn *daden*. De christen is als een kind dat van de chauffeur het stuur even mag vasthouden, waarbij de chauffeur zijn handen op die van het kind houdt. Het kind is verrukt over het feit dat het een auto bestuurt – zonder ook maar één fout te maken – omdat er iemand bij is die toezicht houdt en alles weet. Zelfs wanneer wij onze lasten met ons meetersen worden wij op adelaarsvleugels omhoog gedragen.

Hij die door middel van Zijn kinderen werkt, is dezelfde God die de sterren over het firmament uitspreidde. Door Zijn kracht die in ons woont kunnen we onszelf opofferen. Het is de kracht,

die ook in de Zoon woonde toen Hij om onzentwil werd gekruisigd. Door ons werkt de heiligende kracht van de Geest. In ons werkt de Geest als een machtige storm en door ons wekt deze storm anderen tot vurige ijver op, omdat God in ons woont. Het is alsof de volheid van Zijn genade ons nauwe levensscheepje uit zijn voegen doet barsten.

Wanneer ik op deze jaren terugblik, kan ik maar zelden enig logisch verband ontdekken tussen de gebeurtenissen en de houding die ik toen aannam. „Het hart heeft zijn redenen, die de rede niet kent”. Iemands diepste overtuiging is niet het product van een denkproces; wij kunnen ons onderbewuste niet vormen – het gaat onberedeneerd te werk. Slechts in sommige dromen worden de verborgen krachten van de mens openbaar. Het onderbewustzijn is de plaats waar God graag vertoeft: hier heeft Hij door mij dingen gedaan die ik zelf niet eens begrijp. Voorbij de wereld van de zintuigelijk waarneembare verschijnselen bevindt zich de onzichtbare wereld, waar God werkzaam is en van waaruit ons bestaan wordt bestuurd.

Ik begrijp lang niet alles wat er in mijn leven voorgevallen is, maar ik geloof dat mijn gehele leven en dat van al Zijn andere kinderen tot in het kleinste détail door God wordt bestuurd. Ons leven wordt vanuit de eeuwigheid geleid; het wordt dienstbaar gemaakt aan Gods plannen. Wij kunnen op God vertrouwen, al zullen wij Zijn bedoelingen niet altijd begrijpen.

Toen ik pas een volgeling van Jezus was geworden, wilde ik met niemand onenigheid hebben. Ik wilde rusten van alles wat geweest was. De godsdienst moet het einde betekenen van de strijd en rust brengen. Maar een rustig leven, van alleen maar liefde en waarheidsbetrachting, doet nieuwe stormen opsteken; die godsdienst wordt aangevallen, men moet haar verdedigen en zo bevindt men zich, zonder het te willen, weer midden in de strijd. Wij moeten ons geloof en onze liefde in praktijk brengen en God alleen weet waarom wij, als kinderen van de vrede, geen vrede brengen, maar het zwaard.

Ik ben met vele van mijn volksgenoten in conflict gekomen. De joden noemen de joodse christenen dikwijls verraders van hun volk. Ik zal over deze vreselijke uitdrukking niet uitweiden. Het zou eenvoudiger zijn en van meer liefde getuigen als gezegd werd dat de christen-joden naar andere waarden oordelen. Maar is het wel waar dat slechts het eigen volk de drager van de hoogste waarden is? Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament wordt een priesteres van een Kanaänietische tempel,

waarin religieuze prostitutie werd bedreven, als een heilige afgeschilderd. Haar naam was Rachab. Op een tijdstip dat de joden zich voor een oorlog gereedmaakten, met het doel de Kanaänieten volledig uit te roeien, sloot zij met hen een verbond dat tegen de belangen van haar eigen volk indruiste. Was zij een verraadster? Verlaagde zij hierdoor zichzelf? Nee, zij was een vrouw die de nieuwe godsdienst – waarvan de joden de vertegenwoordigers waren – stelde boven de belangen van haar eigen volk waartoe zij behoorde. Op deze wijze werd zij één van de stammoeders van Jezus. Ze wordt ook door de Mozaische joden in ere gehouden.

We hebben ons volk lief met heel ons hart, maar wij achten de heerlijkheid van Christus van groter waarde dan van ons eigen volk. Wij worden gedwongen een keuze tussen Jezus en ons volk te maken, als onze volksgenoten van ons eisen dat wij Hem afwijzen. Wij kiezen voor Jezus, omdat wij ervan overtuigd zijn dat degenen die Hem niet in waarheid dienen, ook hun eigen volk niet op de beste wijze kunnen dienen.

Toen mijn vrouw en ik christenen werden, kregen wij nieuwe broeders en zusters uit verschillende confessies. Geen van deze denominaties vormt echter de christelijke Kerk. Geen van deze groeperingen bezit de onvervalste waarheid en een waarlijk brandende liefde. Vele christelijke zieleherders zijn niet zoals zij behoren te zijn – mensen waarin Christus woont, vurige zielen die de waarheid zien, verklaren en er naar leven; mensen door wier mond God zelf spreekt. Zij luisteren niet naar hun schapen. De genadegaven die de leden der Kerk bezitten worden niet voldoende benut. Zij staan werkeloos toe te kijken, of hun kracht en bekwaamheden komen niet tot volle ontplooiing. Het ontbreekt de Kerk aan gecoördineerde campagnes, waarvan alle kinderen Gods behoren deel te nemen.

Wij zijn het meest armzalig georganiseerde leger. Jezus' droefheid over het feit dat de kinderen van deze wereld met meer overleg te werk gaan dan de kinderen van het licht (Luc. 16 : 8) heeft ons er niet toe geïnspireerd de dingen te veranderen. Jezus' lege graf deed destijds een leger van strijdbare christenen opstaan. Waarom organiseren wij geen strijdmacht om levende zielen voor Christus te winnen?

Toen wij, nieuwelingen in het geloof, dit probleem aan de orde stelden, werden christelijke leiders boos op ons.

Er bestaat een vereniging voor dwergen. Het lidmaatschap daarvan staat slechts open voor degenen wier lengte niet meer

dan vier voet bedraagt. De dwergen zeggen dat zij het dichtst bij de menselijke volmaaktheid staan, omdat de eerste mensen groter waren dan de gemiddelde hedendaagse mens. Naar gelang de vooruitgang vorderde werd de menselijke gestalte kleiner. Zo zouden wij ook eveneens een vereniging voor dwergen, christelijke dwergen, met vele leden, kunnen oprichten. Het zijn de dwergen van het christendom die als maatgevend worden beschouwd; de reuzen worden daarentegen als fanatici aange-merkt.

De dwergen, d.w.z. de kouden en de onverschilligen, worden als wijzen beschouwd. Ik verzet mij tegen een dergelijke gedach-tengang.

Nog feller was mijn verzet tegen het atheïsme. De lichamen en zielen van vele joodse christenen dragen de littekens van de wonden die zij in deze strijd opliepen. Maar slechts de soldaat die zijn leven in de waagschaal stelt is een echte soldaat; en de littekens die hij draagt zijn eretekens.

Vijf en twintig jaar lang kende ik slechts één taak. Ik wist dat slechts degene die maar één doel voor ogen heeft tot grote dingen in staat is. Amateurs worden geen grote atleten en de beste predikanten zijn niet degenen die toegewijde filatelisten, voetballers, schakers, musici, politici e.d. zijn. Iemand kan vele gaven hebben, maar ze moeten alle dienstbaar zijn aan het-zelfde doel.

Ik heb maar één ding gedaan: ik heb voor Christus gewerkt. Ik ben niet tevreden over wat ik heb bereikt. Als ik dat was, zou ik geen vorderingen meer kunnen maken. Maar ik weet dat Jezus mij mijn tekortkomingen, dwalingen en zonden vergeeft. Hij heeft mij niet verworpen en Hij zal mij helpen om het beter te doen.

Omdat de strijd voor Christus niet de strijd van een enkeling is – de ware christen behoort tot de vergadering van de kinderen Gods – heb ik dit boek geschreven, opdat zowel het goede als het verkeerde in wat ik heb gewrocht als les voor de Kerk en voor het joodse volk moge dienen en opdat anderen het beter zullen doen.

1. MIJN REIS BEGINT

Een Duitse timmerman wijst een Jood de weg naar Christus

Het was in 1937. Hitler was aan de macht.

In een Roemeens dorpje bracht een duitse timmerman, Chris-tian Wölfkes genaamd, zijn oude dag door.

Tijdens een in de Evangelisch-Lutherse Kerk gehouden op-wekkingsdienst onder leiding van ds. Scherg was hij tot het christendom bekeerd. Later had hij zich bij een broederschap gevoegd, die zich „Christenen naar het Evangelie” noemde.

Wölfkes beseftte dat een christen zijn plicht – een licht voor de wereld te zijn – verzaakt als hij geen enkel zendingswerk ver-richt, al is het maar op zeer kleine schaal. Toen hij eens ernstig ziek was, bracht een tot het christendom bekeerde jood de nacht wakend aan zijn bed door. Van diepe dankbaarheid ver-vuld verlangde hij er nu vurig naar een werktuig Gods te mogen zijn om joden tot Christus te brengen.

Dagelijks bad hij: „Heere, ik heb U op aarde gediend en op aarde zou ik mijn beloning willen ontvangen. Ik bid dat ik niet zal sterven vóór ik een jood bekeerd heb. Maar er zijn hier in de buurt geen joden en ik ben oud, ziek en arm. Ik ben niet in staat hen elders te gaan opzoeken. Gij zijt almachtig. Breng een jood naar mijn dorp. Ik beloof dat ik mijn uiterste best zal doen om hem tot bekering te brengen”.

De eerste jood die dat voorjaar naar het dorp kwam, was ik. De oude man, beseffend dat ik Gods antwoord op zijn gebed was, stelde vurige pogingen in het werk om mij voor het geloof te winnen. Een minnaar had zijn meisje niet hartstochtelijker het hof kunnen maken!

Hij gaf mij een bijbel te lezen.

Ik had de bijbel al eens gelezen, maar dit boek had destijds geen enkele indruk op mij gemaakt. Maar de bijbel die ik nu bezat was niet zo maar een bijbel – en ik ontdekte later waar-om. Wölfkes en zijn vrouw hadden n.l. dagelijks vele uren voor de bekering van mijn vrouw en mij gebeden.

Feitelijk kon ik het boek niet gewoon lezen – ik zat er meer bij

te huilen. Zo vaak ik mijn zelfzuchtige, verwoeste leven vergeleek met het leven van Hem, Die goed doende het land doorging, begonnen mijn tranen te vloeien.

Wölfkes liet de bijbel en zijn eigen gebed rustig in mijn hart doorwerken. Hij sprak nauwelijks met mij. Instinctmatig wist hij wat vele opgeleide zendelingen niet weten: dat zwijgzaamheid, stilte en meditatie de meest doeltreffende zendingsmethode zijn om de ziel, die men wenst te winnen, vrede te doen vinden en de liefde niet voortijdig op te wekken, maar zonder ophouden te bidden en te volstaan met het uitstrooien van een weinig zaad dat op tijd wortel zal schieten.

Lange tijd verstreek. Op een avond vroeg de oude man mij: „Wat vind je van de bijbel?”

Ik antwoordde: „Mijn ouders stierven toen ik nog een kind was. Wij waren erg arm. Soms kon ik urenlang met brandend verlangen naar de in de etalage van een bakkerswinkel uitgestalde taarten staan kijken. Dan zei ik bij mezelf: „Die zijn niet voor mij. Ik zal nooit zoiets kunnen eten”. Daaraan moet ik weer denken als ik de bijbel lees. Opnieuw zie ik wonderbaarlijke dingen, maar ik weet dat ze niet voor mij zijn, omdat ik een jood ben. Ik ken joden die christenen geworden zijn omdat ze met een Roemeens meisje wilden trouwen of aan jodenvervolgning wilden ontkomen. Maar ik heb nog nooit een jood ontmoet die in Jezus gelooft”.

Vanaf dat moment werd Wölfkes het werktuig waarmee God de sluier voor mijn ogen wegnam. Hij sprak met mij in eenvoudige, recht uit het hart komende bewoordingen, over dingen die een jood had moeten weten, maar die ik niet wist: de vervulling van de messiaanse belofte in de persoon van Jezus; Jezus' liefdevolle oproep tot de mensen om Hem te volgen; Gods liefde voor de joden, ter wille van hun voorvaderen die de dragers van het geloof waren . . .

God opende mijn hart, zodat ik het evangelie kon geloven. Wölfkes introduceerde mij bij een groep christen-joden, zo vol innerlijke reinheid – dat was aan hun oogopslag te zien – dat ik tot dan toe nooit had kunnen geloven dat er zulke mensen bestaan.

Deze eenvoudige timmerman had de eerste stoot tot mijn bekering gegeven. Later kwam ook mijn vrouw tot geloof. Zij bracht weer andere bekeerlingen mee, die op hun beurt anderen tot geloof brachten. Zo ontstond er te Boekarest een bloeiende joods-christelijke gemeente, die daar gedurende vele

jaren grote activiteit ontplooidde.

Deze gemeente, vrucht van de arbeid van zijn ziel, was voor de timmerman een bron van grote troost in zijn laatste levensjaren.

Hij stierf tijdens de oorlog. Mijn strijd ging door en later bracht ik vele jaren in de gevangenis door. Intussen emigreerden bijna alle roemeense joodse christenen. Ze hebben in verscheidene israëlische steden gemeenten gesticht.

Na mijn vrijlaten uit de gevangenis woonde ik in een dorp een bijeenkomst van honderden broeders en zusters bij. Ik was niet sterk genoeg om een preek te houden en daarom verzocht men mij, in enkele woorden de geschiedenis van mijn bekering te willen vertellen. Terwijl ik mijn getuigenis gaf, zag ik een oude man huilen. Na de bijeenkomst sprak ik met hem. Zijn naam was Pitter en hij was wagenmaker van beroep. Hij was degene die Wölfkes tot geloof had gebracht. Tot hiertoe had hij altijd geloofd dat de bekering van een timmerman het enige was dat hij in zijn leven ooit tot stand had gebracht. Nu beseftte hij dat hij een belangrijke bijdrage had geleverd in de strijd die de in Israël wonende joodse christenen voor Jezus voeren en dat hij van vele zielen een over-grootvader in het geloof was.

Hitler doodde de joden. Duitse christenen arbeidden voor het heil van de joden. Twee verschillende werelden. Wanneer ik denk aan deze eenvoudige duitser, door wie ik geestelijk herboren ben, word ik herinnerd aan wat Maarten Luther schreef aan een jood, die Jesel heette: „Zou u niet terecht geloven dat wij zelfs voor de beste van uw koningen onze knie niet zouden buigen, aangezien heidenen en joden altijd doodsvijanden van elkaar zijn geweest? En dat wij dat nog veel minder voor die gekruisigde, vervloekte Jood zouden doen, als zich daarin niet de macht en het werk van God openbaarde, Die ze door Zijn kracht inplante in onze trotse heidense harten? De joden zouden nooit een gekruisigde of op andere smadelijke wijze terechtgestelde heiden als Heere aanbidden. Om deze reden moet u ons, christenen, evenwel nog niet als dwazen beschouwen. Integendeel – eens zult u moeten beseffen dat God u uit de ellende, die u al meer dan vijftien eeuwen moet doorstaan, wil uitleiden – maar dat zal Hij niet doen tenzij u samen met ons, heidenen, de geliefde Jezus, de gekruisigde, zult aanvaarden”.

Het is een wonder Gods dat er tijdens het grenzeloze antisemitisme van het Hitler-tijdperk nog Duitsers waren die met

hun gehele hart de gekruisigde jood als hun Heiland aannamen en dat sommigen van hen zelfs ernstig gebukt gingen onder het feit dat de joden onverschillig bleven tegenover Hem, Die de heerlijkheid is van Zijn Volk Israël.

Rabbi's helpen mij mijn laatste twijfels te verdrijven

Rabbijnen worden geacht de zieleherders van het joodse volk te zijn, maar ik had inmiddels mijn zeven en twintigste levensjaar bereikt zonder ooit iets van hun leiding te hebben gemerkt. Ze hadden mij niet in groene weiden, noch aan stille wateren geleid. Ik weet niet wat voor andere zaken ze aan hun hoofd hadden, maar in ieder geval hebben ze geen pogingen in het werk gesteld om het verloren schaap te vinden. Maar misschien heb ik het slecht getroffen. Er zijn vermoedelijk wel rabbi's, die hun plicht vervullen.

Soms ging ik naar de synagoge, maar daar begreep ik evenmin als de andere joden ook maar iets van wat er gezongen werd. Ondanks het feit dat de voorzangers wisten dat wij geen Hebreeuws kenden, werd er telkens urenlang in die taal gezongen. Het was duidelijk dat het hun weinig kon schelen of wij kennis van God bezaten en ik vraag mij af of zij zelf wel „in God” waren. Reformjodendom was in Roemenië ook onbekend.

Maar ik moet eerlijk blijven: priesters en predikanten hebben al evenmin gepoogd mijn ziel te winnen. Zij hebben over het algemeen andere dingen te doen dan verloren zielen te zoeken op de plaatsen waar ze te vinden zijn: in kroegen, bordelen, speelholen en in atheïstische organisaties. Ik werd gevonden door een eenvoudige timmerman, een man die door voorgangers van de officiële denominaties als een „sektariër” zou zijn aangemerkt.

De rabbi's begonnen pas belangstelling voor mij te tonen toen het voor hen te laat was, n.l. nadat ik door Jezus van Nazareth, Israëls grote Ziele-herder, Wiens komst de joodse profeten hadden voorzien, was gezocht en gevonden.

Ik was naar rabbi H., een vooraanstaande persoonlijkheid in het Roemeense jodendom, gegaan om hem te vertellen waarom ik geloofde dat Jezus de Messias is.

Rabbi H. had destijds de plechtigheid ter gelegenheid van mijn huwelijk geleid. Ter wille van de familie was ik in de synagoge getrouwd. Hij wist dat ik een militante atheïst en anarchist was, maar toch deed hij geen enkele poging om mij iets over God

te vertellen. Hij voerde de plechtigheid uit – en daarmee had hij naar zijn mening zijn plicht vervuld.

Nu ik door Jezus tot God gekomen was, was hij ontstemd. Hij vroeg mij: „Waarom geloof je in Christus?” Ik vertelde hem dat de profetie van Jesaja, die ongeveer acht honderd jaar voor Jezus' geboorte moet zijn uitgesproken, mij bijzonder had getroffen. Toen ik het drie en vijftigste hoofdstuk van het boek Jesaja las, had ik de indruk dat de profeet het gehele leven van de Heiland vooruit gezien en daarna in grote lijnen beschreven had, opdat de Israëlieten Hem bij Zijn komst zouden herkennen.

De rabbi streek eens over zijn baard en zei tegen ons (mijn vrouw was er ook bij): „U had dat niet moeten lezen. Dat hoofdstuk is voor u verboden”.

Later heb ik aan de hand van de door de Orthodox-Joodse gemeenten uitgegeven kalenders, waarop de tijdens openbare godsdienstoefeningen („Haftorahs”) voor te lezen teksten van de profeten staan aangegeven, gecontroleerd of dit verbod werkelijk bestaat. Daarbij is mij gebleken dat na het gedeelte van de Wet van Mozes, Shophtim genaamd, de hoofdstukken 51 en 52 van Jesaja moeten worden gelezen. Op de volgende sabbath volgt hoofdstuk 54. Hoofdstuk 53 wordt dus overgeslagen. De in dit hoofdstuk vervatte profetie over Jezus is te onthullend! De rabbi verzocht ons dringend: „Kinderen, laat deze dingen rusten!” Ik antwoordde: „Dat zou ik wel willen, maar de profetieën zullen mij niet met rust laten. Trouwens – welke andere uitleg kunt u mij betreffende dit bijbelgedeelte geven?”

De rabbi schudde bedroefd het hoofd en liet ons gaan zonder enige poging tot nadere uitleg. Ik weet niet waarom.

Enkele jaren later in 1940, werden tijdens een pogrom twee van zijn zoons door de Fascisten vermoord. Deze moord vond onder zijn ogen plaats. Ook op hemzelf werd geschoten, maar de kogels misten hun doel.

Rabbi H. leidde de rouwdienst persoonlijk. Alle aanwezigen waren diep geroerd toen ze hem een hand op elk van de twee doodkisten zagen leggen en hem zijn preek hoorden beginnen met de woorden van de Psalmist: „De Heere is rechtvaardig in al Zijn wegen, en goedertieren in al Zijn werken” (Ps. 145 : 17). Duizenden joden uit Boekarest waren op de begraafplaats aanwezig. Ik was er ook, ofschoon ik vanwege mijn christelijk geloof doodverklaard was. Ik stond geheel alleen bij de ingang van de kapel. Toen de plechtigheid voorbij was en de rabbi,

ondersteund door twee joden, de begraafplaats verliet, kreeg hij mij in het oog en riep van verre: „Richard!” Hij omhelsde mij onder de ogen van alle aanwezigen. Onder de duizenden joden was ik de enige bij wie hij zijn verdriet uitschreide.

Ik heb hem sindsdien nog verscheidene malen ontmoet en telkens was hij een liefdevol toehoorder wanneer ik hem van mijn geloof vertelde. Ik heb mij nooit aan hem opgedrongen: de man die de moord op meer dan honderd joden in het Woud van Jihlawa georganiseerd had en zo'n veertig anderen in het gemeentelijk slachthuis onder een bord met „Kosher Vlees” als opschrift had laten ophangen, was een priester van de Grieks-Orthodoxe Kerk. Het is moeilijk om een jood tot het christendom te bekeren.

Een andere rabbi met wie ik aan het begin van mijn bekering, toen ik nog allerlei twijfels kende en onder intellectuele bezwaren gebukt ging, over Jezus sprak, was Rabbi R. uit Satu-Mare.

Ik ontmoette hem op een avond in een synagoge. Toen ik tegenover hem van de Heiland gewaagde, antwoordde hij: „Als je bereid bent een half uur rustig naar mij te luisteren, zal ik je van deze waanvoorstelling bevrijden”.

Ik antwoordde dat ik desnoods wel dagen achtereen naar hem wilde luisteren.

Hij kwam op een avond bij mij thuis. Hij stemde er in toe dat ik uit het Nieuwe Testament zou lezen, waarbij ik hem de gelegenheid zou geven om mij te onderbreken als hij het ergens niet mee eens was. We lazen vijf uur achtereen. Hij luisterde aandachtig en onderbrak mij van tijd tot tijd – steeds met dezelfde uitroep: „Oi, vi shein, oi vi shein! Dus hob ich nicht gewist!” (O, wat mooi, wat mooi, dat heb ik nooit geweten!) Niet éénmaal sprak hij tegen. Hij bracht de nacht bij mij thuis door. Toen wij de volgende dag samen het huis verlieten, zei hij: „Vertel niemand in de synagoge wat wij gedaan hebben”. Ik beloofde dat, maar zei tevens: „Ik dacht dat het voor u een erezaak zou zijn om joden te vertellen dat u het Nieuwe Testament een wonderbaarlijk mooi boek vindt”.

Rabbi R. heeft dat niet gedaan. Later verhuisde hij naar Cernauti. Een jaar later zocht ik hem daar op en vond hem te midden van zijn leerlingen. Toen ik over Jezus begon te spreken, wist hij alleen maar kwaadaardige schimpscheuten op Hem te bedenken.

Tijdens de oorlog werd hij door de Nazi's gedood.

Toen hij hoorde dat ik een verloren schaap was riep rabbi G., die tot een bekende dynastie van rabbijnen behoorde, mij bij zich.

Hij was een indrukwekkende oude man: witte baard, wit haar, hoog voorhoofd. Zijn gezicht straalde goedheid uit. Hij bood zijn verontschuldigen aan voor het feit dat hij mij gevraagd had bij hem thuis te komen. Vanwege zijn hoge leeftijd was hij niet in staat om grote afstanden af te leggen; anders zou hij beslist bij mij gekomen zijn. Hij vroeg mij wat mij in het christendom zo boeide.

Ik vertelde hem in het kort de geschiedenis van mijn zondige leven en van de vrede in mijn hart door de zekerheid dat mijn zonden mij om Jezus' wil zijn vergeven. „Jezus vervult mijn hart met vrede en blijdschap. Millioenen mensen heeft Hij vrede gegeven. Hij heeft nooit enig kwaad gedaan. Waarom zou ik Hem dan verlaten?”

De rabbi antwoordde: „Jezus deed geen kwaad. Integendeel – Hij heeft velen verlost uit de dienst der afgoden. Door Hem hebben zij de waarachtige God leren kennen. Maar u bent een jood. Het is uw plicht, de joodse godsdienst getrouw te blijven”. „Neen”, antwoordde ik op heftige toon. „De joodse godsdienst is een valse godsdienst, omdat hij joods is. De godsdienst moet de mensen een exacte kennis van God bijbrengen en hen leren hoe men Hem kan toebehoren. Zoals er nooit een roemeense theorie betreffende natuurkunde of een duitse theorie betreffende wiskunde kan bestaan, zo kan er evenmin een joodse godsdienst bestaan. Omdat er maar één God is, kan er ook maar één waarachtige godsdienst, zonder bijvoeglijk naamwoord er voor, bestaan.

„In de godsdienst moeten we hetzelfde grondbeginsel als dat van de rechtspraak toepassen. Een rechtspraak die een voorkeursbehandeling geeft aan een ras, kaste of klasse, kan geen waarachtige rechtspraak zijn. De rechtspraak staat boven de partijen en kent geen vooroordelen. Om dezelfde reden aanvaard ik geen toevoegingen aan mijn geloof. Ik zoek contact met God, gemeenschap met Hem. Voor het woord godsdienst behoort geen bijvoeglijk naamwoord te staan. Een godsdienst met een voorvoegsel kan een sta-in-de-weg voor dit zoeken naar gemeenschap met God betekenen. De joodse godsdienst bindt mij aan het jodendom, de Orthodoxe en de Rooms Ka-

tholieke godsdienst aan bepaalde tradities, de Protestantse godsdiensten aan de denkbeelden van de hervormers. Dit zijn allemaal horizontale verbindingen, niet de verticale verbinding met God. En het is juist die verticale eenheid die ik zoek”.

De rabbi keek me verbaasd aan en zei: „Ik moet met grote spijt en diep medeleven – en zeker niet met gevoelens van verachting en wrok – zeggen dat ik u beschouw als iemand die zijn volk ontgroeid is. Hoort u in uw binnenste niet de stem van uw voorvaderen om u terug te roepen?”

Ik antwoordde: „Een jood met bakkebaarden, de muziek in de synagoge, de letters van een Hebreeuwse bijbel – dat alles doet mij aan mijn voorvaderen denken. Dan zie ik Abraham en de zijnen op een kameel naar Kanaän trekken en spelen de andere bijbelse taferelen zich voor mijn geestesoog af. Dan onderga ik bijna lijfelijik de uittocht van de Joden uit Egypte, hun ontberingen in de woestijn, de wonderbaarlijke gebeurtenis tijdens welke zij via Mozes de tafelen der wet ontvingen; kortom: de gehele schokkende geschiedenis van mijn volk. Maar levensbeschrijvingen en geschiedenis zijn nog niet hetzelfde als de objectieve waarheid.

„De grootste wijsgeren, politici en religieuze denkers hebben ons als product van hun zogenaamd objectieve gedachten slechts een systeem kunnen aanbieden, dat niets anders is dan het resultaat van hun eigen levenstragedie – en soms geven ze dat ook toe. Marx schreef aan Engels: „Als Titus mijn vaderland niet vernietigd had, zou ik nu geen vijand van alle vaderlanden zijn”. Bij de beslissing of men een vaderlander of anti-vaderlander zal zijn, mag men zich niet door dergelijke gevoelens laten leiden. Ook op godsdienstig gebied mag men niet intuïtief handelen, maar moet men trachten de ware godsdienst te vinden. Dáár streef ik naar”.

De rabbi schudde sceptisch het hoofd. „Welke is de ware godsdienst?”

Ik antwoordde: „Dat weet ik nog niet. Maar ik vind dat ik een flinke stap in de goede richting heb gedaan, in zoverre dat ik nu wel ontdekt heb wat voor godsdienst in elk geval incompleet is. Dat is de godsdienst waartoe ik door geboorte behoort. Naar mijn mening is het belachelijk dat godsdienstige overtuigingen zouden moeten afhangen van de gevolgen van seksuele gemeenschap. Een man van het mozaïsche geloof verbindt zich aan een vrouw van datzelfde geloof. Een uit die eenheid geboren mens wordt als een afvallige aangemerkt wanneer hij

niet in Mozes gelooft. Zijn buurman heeft roomse ouders. Hij gelooft dat hij zich aan de leerstellingen van Rome moet onderwerpen. Hetzelfde geldt voor een Protestant, een Mohammedaan of een Boeddhist – en een onvoorstelbare verwarring is het gevolg. Dit soort godsdienst is kennelijk niet de ware, en ik ben niet van plan mij daaraan te houden”.

De rabbi antwoordde: „Jezus deed niet wat u doet. Hij volgde in de voetsporen van Zijn voorvaderen. Hij onderhield de sabbath, de spijswetten en de andere voorschriften. Hij diende God in de synagoge. Waarom doet u dat ook niet?”

Ik zei daarop: „Jezus was uniek en had een unieke roeping. Zijn openbaringen waren nieuw; Hij verkondigde een nieuwe en tegelijkertijd eeuwige waarheid. Om degenen die Hem hoorden te winnen, deed Hij wat iedereen zou doen: Hij goot Zijn onderwijs in een voor Zijn toehoorders aanvaardbare en aantrekkelijke vorm. In die zin kunnen we van conformisme spreken. Maar in Hem is Jeremia's profetie, beschreven in hoofdstuk 31, vervuld: „Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik met het huis Israëls en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hunnen vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hunne hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond met Mij zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de Heere; maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, spreekt de Heere: Ik zal mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn”.

„Wij worden niet meer geregeerd door een oud verbond, maar door een nieuwe openbaring, die ik in een paar woorden karakteriseren kan: vrijheid in ons dagelijks leven, en liefde. Augustinus, de vermaarde christelijke leraar, verklaarde dat zijn norm voor een christelijke levensstijl is: „Heb God lief en doe wat gij wilt”. Ik vind de joodse gewoontes niet meer bindend of noodzakelijk”.

Tot mijn verbazing antwoordde de rabbi: „Ik kan mij zo'n passage in Jeremia niet herinneren”.

Ik verzocht hem, de bijbel van zijn plank te nemen en wees hem de betreffende tekst aan.

Sommige rabbijnen verwaarlozen de profetieën, omdat ze zich voortdurend met de talmud, de Kabala en de talrijke commentaren bezighouden. In de regel zijn de boeken van Mozes de enige bijbelgedeelten die ze goed kennen.

Met de christelijke geestelijken, van wie sommigen een doctorsgraad in de theologie bezitten, is het zelfs nog erger gesteld. Ik heb bij velen onder hen een grove onbekendheid met zelfs de eenvoudigste bijbelteksten aangetroffen. De roomse geestelijkheid kent zeer goed de werken van Thomas Aquinas en de protestantse geestelijken beschikken over grote kennis aan de werken van Barth en Bultmann. In de regel zijn ze volslagen onkundig van de theologische geschriften van de grote christelijke mystici; evenmin kennen zij de Heilige Schrift.

De rabbi trachtte het gesprek te beëindigen: „Ik zie wel in dat redeneren geen zin heeft. Ik zal u er nooit van kunnen overtuigen dat u naar de joodse leer moet terugkeren”.

„U heeft de waarheid niet en daarom heeft u ook geen vertrouwen”, zei ik voordat ik heenging. „U heeft alle hoop opgegeven, mij tot het joodse geloof, dat ik nooit heb kunnen onderschrijven, terug te brengen. Maar ik zal nooit de hoop opgeven dat u eenmaal een volgeling van Jezus zult worden”. De rabbi gaf me gehaast de hand en liet me gaan.

Als gevolg van wat christenen mij over Jezus hadden verteld, kende ik vóór mijn gesprekken met de rabbijnen nog twijfels aangaande de vraag of Hij werkelijk de Heiland was. De rabbijnen hebben echter dank zij hun volslagen onvermogen om christelijke argumenten te weerleggen het laatste restje twijfel in dit opzicht bij mij weggenomen.

De weg van het geloof van het verstand naar het hart

De joden hebben een zeer oud verhaal, zo oud dat Jezus het in zijn jongensjaren wellicht heeft gehoord – misschien wel van zijn moeder.

Eens ving een opzetter van dieren een prachtige vogel, die hij wilde doden en opzetten. Maar toen hij het mes greep om het in het vogellijf te steken, gebeurde er een wonder. De vogel begon in menselijke taal te spreken: „Spaar mijn leven, want ik heb jongen in mijn nest. Als je dat doet, zal ik je drie adviezen geven, die je van groot nut zullen zijn”.

De man dacht bij zichzelf: „Er zijn in de bossen nog vogels genoeg die ik kan opzetten. En wat ik nu ervaar, is een wonder van God. Wie weet wat hij me te vertellen heeft”. Dus beloofde hij de vogel dat hij haar zou vrijlaten, op voorwaarde dat de raadgevingen goed zouden zijn.

Het vogeltje verkondigde drie wijsheden: „Als iemand je iets

ongerijmds vertelt, geloof hem dan niet, ongeacht wie hij is. Als je iemand een dienst bewijst, moet je daar naderhand geen spijt van hebben, maar je verheugen over het feit dat je een weldaad hebt verricht. En tenslotte: probeer niet iets te bereiken dat te hoog voor je is”.

De opzetter erkende de waarde van deze raadgevingen. Vaak had hij de fout gemaakt, naar de raad van bepaalde mensen te luisteren, louter omdat ze bekendheid genoten. Hij had dikwijls spijtgevoelens gehad wanneer hij geld voor liefdadige doeleinden had uitgegeven. Hij had veel tijd en energie verspild aan iets dat hij niet kon bereiken. Met de woorden: „ga met God, kleine vogel, want je sprak wijze woorden”, hergaf hij het diertje de vrijheid.

De vogel vloog weg en streek op de dichtstbijzijnde tak neer. Toen riep ze: „Dwaas! Waarom liet je me los? Ik heb een grote diamant in de maag; als je me gedood had, had je hem zeker gevonden en was je voor de rest van je leven een rijk man geweest!”

Toen de opzetter dit hoorde, kreeg hij er spijt van dat hij de vogel vrijgelaten had en begon in de boom te klimmen teneinde haar opnieuw te vangen. Maar het is geen gemakkelijk karwei om een vogel met de handen te pakken te krijgen. Toen hij de onderste tak bereikte, vloog ze naar een hogere tak. Toen hij deze tak bereikte, zat de vogel weer op een andere tak. Zo klom hij hoger en hoger – totdat zijn voeten een steunpunt misten, waardoor hij naar beneden viel en beide benen brak.

Terwijl hij daar aan de voet van de boom lag te kreunen, hipte de vogel op de onderste tak en riep: „Dwaas! Gaf ik je niet drie adviezen, waarvan je wist dat ze goed waren, hetgeen je tegenover mij ook toegaf? De eerste raad die ik je gaf, was dat je nooit iets ongerijmds moet geloven, ongeacht wie het je vertelt. Hoe kon je dan zo dwaas zijn, te geloven dat een vogel een diamant in de maag heeft? De tweede raad was dat je nooit een goede daad moet betreuren. Je handelde barmhartig door mijn leven te sparen. Waarom had je daar naderhand spijt van? En het derde advies was dat je niet moet proberen iets te bereiken dat te hoog voor je is. Je wist heel goed, dat het onmogelijk is om een vogel met de handen te vangen. Maar er bestaat altijd een te grote kloof tussen het menselijk hoofd en het menselijk hart, tussen de menselijke mond en het menselijk oor. Je zag in dat mijn raadgevingen goed waren, maar je luisterde niet naar je eigen woorden en je geloofde niet in de

waarde van je gedachten. Een paar minuten nadat je mijn adviezen had goedgekeurd, deed je precies het tegenovergestelde van wat ik je had geleerd”.

Tegenwoordig kunnen we horen wat de mensen aan het andere einde van de wereld zeggen en zingen, maar onze eigen woorden gaan verloren – en we leven alsof we ze nooit hadden uitgesproken. Ons gevoel gaat vaak lijnrecht tegen ons verstand in. Ik zou nog ervaren dat er veel waars in dit verhaaltje schuilt.

Met mijn verstand wist ik dat Jezus de Heiland is, maar ik handelde er niet naar. Mijn levenswandel was niet in overeenstemming met Zijn leer. Ik ontdekte tot mijn schrik dat ik wel de wil, maar niet de kracht bezat om het goede te doen.

„Maar niet wat ik wens, het goede, doe ik, maar wat ik niet wens, het kwade, dat doe ik.

Zo vind ik dan de regel: want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is (Rom. 7 : 19, 23).

Ik voerde een zware innerlijke strijd. Ik wist, of liever gezegd: voelde instinctmatig dat mij door mijn bekering een leven vol strijd en lijden te wachten stond, omdat ik positie moest kiezen tegenover mijn eigen volk en zijn gewoonten en denkbeelden, die gedurende tientallen eeuwen onveranderd waren gebleven. Ik was mij er van bewust dat ik, terwijl het mijn plicht was zelf geduldig en zachtmoedig te blijven, beschimpt en vervloekt zou worden en toch alle stormen zou moeten doorstaan.

Ik diende er op voorbereid te zijn dat ik mijn volk, waarmee ik mij met hart en ziel verbonden voelde, zou moeten weerstaan. Ik hoorde in mijn binnenste een stem, die zei: „Ben jij in je eentje wijzer dan het gehele joodse volk, jouw volk, dat zo vele grote geesten, mystici, mannen van de daad en martelaren voor het geloof van hun voorvaderen heeft voortgebracht? Hebben al deze mensen ongelijk en hebben jullie, een handvol volgelingen van Jezus onder het joodse volk, gelijk?” Eerst later zou ik beseffen dat het standpunt van een groot aantal mensen, waaronder vele beroemdheden, geen bewijsgrond vormt tegen Gods onfeilbare, niet voor tweërlei uitleg vatbare woord.

En bovendien – welke verwachtingen zou ik mogen koesteren, wanneer dit conflict werd opgelost? Aangenomen dat de joden

bekeerd werden, waar zouden ze dan heen moeten? Ik kwam al spoedig tot de ontdekking dat er in deze wereld geen vaderhuis is waarnaar Israël, de Verloren Zoon, kan terugkeren. Enkele van de teleurstellingen die ik bij de verschillende christelijke groeperingen heb ondervonden, zal ik hierna nog weer geven.

Ik vergeleek mijzelf tenslotte met een soort Don Quichotte, die uitging op een nutteloze strijd. De zonde die in mij woonde buitte de moeilijkheden uit en stond mijn levensvernieuwing in de weg. „Eet, drink en wees vrolijk, want de jeugd gaat spoedig voorbij”, fluisterde ze me steeds toe.

Het was gedurende deze periode van zware strijd, dat ik Jezus' aanwezigheid voor het eerst ervoer. Ik kan niet zeggen dat ik Hem zag: Hij had geen uiterlijke verschijning, maar Hij was er. Dit verschijnsel herhaalde zich verscheidene dagen achtereen. Het was twaalf uur in de middag; ik had mij op de divan geworpen. De tranen liepen over mijn wangen. Plotseling was het alsof ik een stem hoorde, die mij riep. Het waren geen woorden, maar als ik zou moeten beschrijven wat ik voelde, zou het ongeveer dit zijn: „Kom! Ik zal je gelukkig maken. Al je zonden zullen je vergeven worden. Onuitsprekelijke vreugde staat je te wachten”. Mijn vrouw zat naast me, diep bedroefd door mijn innerlijke strijd waarvan zij met heel haar hart deelgenoot was. Maar ik antwoordde: „Nee, nee, ik kom niet. U roept mij op om U te volgen op een zware weg. Al die zelfverloochening, al dat lijden, is mij te veel. Dat wilde ik niet. Ga weg van mij!”

Moge God het mij vergeven wanneer ik zonder het te willen godslasterlijke taal lijk te bezigen, maar het was alsof Jezus, de Heere des hemels, voor mij, zondaar, neerknielde – in plaats van ik voor Hem – en mij smeekte om mij tot God te wenden. Ik voelde dat mijn hart zou breken onder het gewicht van Zijn droefheid, maar ik kon niet. Mijn antwoord luidde steeds maar weer „neen”.

Ik kon Hem niet aanvaarden vanwege mijn verdorven hart. Toch geloof ik ook dat in bepaalde preken en christelijke boeken, waarmee ik destijds mijn geest voedde, mee verantwoordelijk waren voor het antwoord dat ik gaf. In die preken en boeken werd Zijn beeld vervalst. Men beschreef Hem als een soort politie-agent, die onvoorwaardelijk gehoorzaamheid aan honderden wetten eiste. Deze wetten begonnen bij het verbod om te roken en om juwelen te dragen en eindigden met de eis